

רעיונות לתווים

מאת אוליה וילברמן

המונח: גארי ברתני, הסולן
ניתן אידה הנדל (כינוי) ב
תוכנית פתוחה טראגית —
בראהמס קונצרט ברהמיניור
לכינור ולתזמורת — סיבל
יוס שיר העסלות — בוס
קוביצ (נניית בכורה עולמית)
רפסודיה ספרדית — ראווה

התזמורת הפילהרמונית עדיין לא
הודיעה על תוכנית וועד
יית שנייה אפשיים עד לסיום הער
נה וציבור המאזינים רשאי לדעת
מה הם בינתים טוב ששוב תבוצע
בתוכנו סוף-סוף (לרגל עשר שנות
קיומה של מקהלת תל-אביב תחת
המנצח איתן לוטסיג) האורטוריה פעמים
התנ"כית "אליהו" של מנדלסון, טיטורה ובלעדיו) היצירה וכתה להצ
והיא תישמע גם בקונצרט לנוער ב' לחה גדולה אצל הקהל גדמה שה

הקונצרט החמישי לתווים

ת"א, גם זה ידוע, שיבוא המנצח רעיון הכללי שלה היה ברור גם
צ'ליבידאקי באמצע פברואר, וביצי לקהל הרחב: המלחין מעלה כאן
תיים, מבין שלוש התוכניות של ה' מעלות-מעלות כיסופים ונענועים מס'
קונצרט החמישי למינויים, הקונצרט תוריים ומיסטיים — בחלקים אל'
העממי הרביעי למינויים, והמיוחד טיים, המתחלפים בקטעים מחולתיים
למינויים החמישי — בניצוחם של בעלי צלילי ניצחון וצהלה — בכלל
המנצחים הישראליים גארי ברתני וג'אורג זינגר, ובהשתתפות הכנרית
אידה הנדל — נבליט את תוכנית הקונצרט החמישי למינויים, שהיא
פחות שיגרתית, נקווה שבתהליך השמעת עשר יצירות ישראליות אשר
בשעתן הוזמנו על ידי התזמורת לרגל סיומה בחיזון-לארץ נוכח לשמוע ב' סיריה את כולן (גם אלו שלא עוט'
רו בפרסים) וכבר בוצעו בנגינת בכורה עולמית היצירות "שיר המ'
עלות" של בוסקוביץ וקריאה ומ' חול" של ברהייס.

גיתן עתה זכות-נימוס של קדימה
להופעת אידה הנדל בתוכנית הנ'
דונה — בקונצרט של המלחין הפני
טיבליוס (שנתחברה ב-5—1903) עדיין
לא הושמעו אצלנו כל שבע הסמפוניות
של סיבליוס, כמדומנו לא במקור
ישראל ולא בתזמורת הפילהרמונית
וגם הקונצרט לכינור שלו לא נוגן
הרבה כאן, בביצועו של זה, הפעם
החדשה רעננות-מה לעומת אותן
החזרות על הקונצרטות הקלאסיות
והרומנטיות, שאנו הורגלנו בהם.
אבב, מה טעם לא יוזמנו אלי-נו צבר
צייטלינג? כנר ישראלי זה מצליח
בסיריו בארה"ב, קנאדה וא' מריקה
הדרומית, ומחדש לפרקים את הרפרטואר
שלו, עד שהוזמן לנגן את הקונצרט
לכינור ולתזמורת של טטראוינסקי
עם התזמורת הפילהרמונית הניו-יורקית.

הקונצרט של סיבליוס הוא ראפ-סודי
בצורתו בפרק הראשון, ואין בו גם
פיתוח סימפוני-דרמטי בשיר תורף-פעולה
בין הכלי הסולני לתזמור רת, אך
לכנר ניתנת כאן אפשרות בקדצות
מריבות ובמקומות כמעט סוליים,
כשהתזמורת מלווה רק ב' מיקצבים
אוסטינאטיים (למשל בפרק השלישי
ברונדו), לגלות את יכולתו הוורטואוזית
וגם להתעלות באכספר-סיביות; כי
המצאה מלודית של סיבליוס בשני
הפרקים הראשונים היא מקורית
ויפה, ולא כן בפרק השלישי, שיש בו
גיוון צועני אירופי מוסכם, תזמור
היציבה — כזה ואפור, בתחלט
מקורי — איננו מכ' סה כאמור
את הכינור, והשתפכות ההרגשה
הרומאנטית היא בהחלט פחות
מתוקה-סנטימנטאלית מאשר אצל
דבואק, או לאלו (אשר גם הם
מבוצעים על ידי אידה הנדל בתוכניות
החלל).

אידה הנדל היא כנרית-אלופה, ומה
שאפייני לגינתה היא המוזגה של גבריות,
רחבות ועוצמת הטון הכינורי בצד
מחיקות הקאנטילנה, הליך יות, הכרות
הנשית, שלימות טכנית, טמפרמנט
יורטואוזי, כל אלה הם דבר שמובן
מאלי בביצועה, אך היא גם התבגרה
מבחינת יכולתה האכס' פרסיבית, מאז
שמעוזה לאחרונה, לפ' ני שלוש שנים.
פעמיים שמעתה בביצוע של
סיבליוס, ובפעם השנייה עמד ליוזיו
של גארי בארתיני בתמ' כח התזמורת.
על הרמה הנאותה; ואם נדמה
היה שהמנצח הצעיר לא תמן כראוי
בסולנית, הרי חסיבו לכך נעוצה
בסטרקטורה של הקונצרט, שהוכרתי
לעיל. בסידרה רא'

הדבר בהתקרבות למיצול הכלים המוזיקליים, עתה סבור בוסקוביץ שחל
פה תקופה זו, ואלה שעדיין שרר יים
בסוג זה של כתיבה נשארו לפי דעתי
על פני השטח, שעה שאנו כבר הגענו
לסינזה חדשה ברורה גבוהה יותר,
אומנם לא חוסר כאן כלל במה מתבטאת
הסינתזה הזאת שכאלו הושגה כבר, לנו
נדמה, ש' צירתו הנדונה של בוסקוביץ
עדיין לא הגיעה ל"סינתזה החדשה" הזאת.
וגדמה כי לפנינו יצירת-מעבר, יציר רת-חיפוש
לסגנון חדש, אשר כש' רון כל כך
מקורי וחזק כבוסקוביץ, אולי יצליח
ליצור אותו בעתיד, לא הרגשנו כאן
בסינתזה; בין רצונו העז של המלחין
למיצול חדיש, ל' צירופי צלילים
חדשים, הדומים למו' זיקה אלקטרונית
לפעמים, — לבין החומר המלודי
המורח, שהוא נדוש למדי, יש בכל זאת
להתפלא באילו יכולת וידיעה קומפוזיטורית מיג
בוסקוביץ את האלמנטים השונים, תזמור רעשני וגם
שקוף מאוד (בטכ-ניקה אינסטרומנטלית
חדשה שב' כל-קשת, למשל) זכן — הירמון
דודקאפוני יחד עם הירמון טונאלי,
שמחה ויקודות מורחית-עממית וש' איפה
למיסיות; מזדווח ברורה, ארוכת-נשימה יותר,
עם חלקקים וש' ביריים שלה, התזמור
בעקשנות: כאמור, יד בעל מקצוע
ממדרג גבו' זה מאוד מורגשת כאן, אך, בכל זאת,
נדמה לי שמבחינת עמקות הד' הרגשה והשראה
עילאית ונפשית בהתמזגות הטכניקה
הקומפוזיטורית — לא שמענו כאן
"מלה אחרונה" או יותר זכו, "צלילים
אחרונים", שבהם השיג המלחין חזה את המוז'
גה של רצונו, שאיפתו ויכולתו בהג' שמה
אמנותית עליונה, ונצפה בעבר יין רב
ליצירות הבאות של המלחין, שהרי ידוע, כי
בוסקוביץ עוסק עתה ב"קונצרט די קאמרה"
לכינור ול' תזמורת קטנה, ולא
מכבר גם זאת בארצות-הברית
בפרס על הקאנטטה שלו, והוא עובד
עתה גם על הקאנ' טאטת החדשה
לכבוד מרטין בובר, שהיא מבוססת
על ספורי החסידים "האור הגנוז" —
להרכיב של שני טורים, בס' ותזמורת קאמרית.
זכן עובד הוא גם על יצירה גדולה וזקא-לית
אינסטרומנטלית על טקסטים מן הקבלה
שכינויה "יהיה, סעודה שלישית", יישר כוזו.

קוביץ' להשלים עם לקרי זה שבדמות
האומה הישראלית, והוא כאב תופעה
זו מאד.

כרומנטיקן, לא הסתפק בוסקוביץ'
ביצירת המוסיקה. אישיותו מצאה
לה דרכי ביטוי הולמים אף בתחומים
אחרים אשר לעולם המוסיקה, ובהם,
קודם כל, בתחום ההוראה והכתיבה
הספרותית.

משך קרוב לעשרים שנה עסק
בוסקוביץ' בהוראת המוסיקה (ואת,
בעיקר במסגרת האקדמיה הישראלית
למוסיקה בתל-אביב, בה נמנה עם
מיסדיה ובכירי מוריה). חינוכם של
מוסיקאים מקצועיים, בחינת פעילות
יצירתית היתה לו, וגילוי של כשרון
יצירתי דמתה בעיניו כהוגיה. אמנם
היה ראשונה במעלה בשל אלה לא
עלה מעורר מטרות והנהגות, אך
דבא, זו היתה לו מעין הנהגות
הוא שאף לקראת יצירות
אף עיקר בעולמו היתה היצירה
המוסיקלית העצמית.
ככל שקשה בלתי מספק תאורה
המילולית של יצירה מוסיקלית, כך
שהיא, כן קשה שבעתים תאור תהי
ליך יצירתו של בוסקוביץ'. כל נסיון
גידון מלכתחילה, לפחות לכשלוש של
ראיה חד צדדית.

אחד מסממניה החיצוניים של כתי
בתו, היא הספוראדיות היצירתית ה
מאפיינת אותה. כל יצירה מיציר
תיו, כמותה כסיכומו של תהליך מה
שבתי ודמיוני, לעתים ממושך ביר
תר. רק את סיכומו של תהליך זה
הגיה בוסקוביץ' אחריו בדמות מוסי
קלית: תמרוץ ביטוי בדרך ארוכה ו
רבת תמורות.

חילופי הסגנון והמרתו הנשנית ו
חזרת, הגם מנת חלקו המיוחדת של
היוצר הנקלע אל תקופה מהפכנית.
שכן בניגוד לנוהג התקופה הממשיכה
ערכי קודמתה, נמצא יוצרה של ת
קופה מהפכנית לא רק משכלל אלא
אף מחדש סגנון, חידוש, אשר בגין
איכותו המהפכנית, מוותר הוא מלכת
חילה על שיתופו של המאזין, ובהי
עדה קנה-מידת בקורתו של זה. אצה
לה דרך יצירתו כשהיא משנה דמות
ואופי לעתים מזומנות.
אם בכל תקופה מהפכנית כך, בי

מבין חורא מיוחד ואופייני לבוס
קוביץ'. הקונצ'רטו לכינור, כמותו כי
הגנייה נוספת בדרך וריאטיבית זו.
כאן נפגש בוסקוביץ' לראשונה עם
ביטוי של המזרח, מפגש אשר חומי
רת חידושו העלתה את אחת מן הי
טובות ביותר ביצירותיו. סגנון זה
מוצא את ביטוי המסכם ב"סוויטה הי
שמית". בגין התקבלותה המובהקת
של היצירה — המהווה תפנית סגנו
נית בכלל היצירה הישראלית — זכי
תה מידי המחבר לעיבודים שונים
(אם לפסנתר בשתי ידיים, אם לפסני
תר בארבע ידיים, אם לשני פסנטי
רים, ואם לתזמורת סימפונית). מכאן,
וזאת לאחר הפסקה ארוכה, פונה הי
יוצר לתפנית חדשה. מקורה בהשר
אתה של השירה העברית. תחילה נמ
צאת זו עדיין כליה בעיקרה, זו הנה
לילה המעמיק והתומך והיא מת
בססת על עקרונות המאפיין של שירת
ההמלילים ונוצרת על דקע מעליות
לרגל אף זה מהותה היא מובשלת מצ
סח קרית כנה היא הקונצ'רטו בתש
רא"ל המהפכנית בעיקרה על שירת
ביאליק, והיא כתובה לסגנון סולו,
מקלה ותזמורות. תפנית כתיבתית הי
דשה זו נמצאת קודם כל תחת רישם
השפה העברית והשראתה הרחבת.
וסופה של הדרך בשתי יצירות, בהן
פונה היוצר אל סגנון הכתיבה המ
ציין כיום את העשייה המערבית, אם
כי — או דווקא משום — השפעתה
המזרחית ברורה ומובהקת. הלא היא
הכתיבה המבססת אמירתה על המר
טיב הריטמי ומערכת שינוייו, שעה
שגוונה הצלילי מוכתב לה, קודם כל,
מכוח כלי-ההקשה המתכתיים. אלה
הם: "קונצ'רטו דה-קמרה", לכינור
והשעה כלי נגינה וכן "עדיים", לי
חליל סולו ותזמורת סימפונית, אשר
נכתבה אך זמן קצר ביותר לפני מות
לתו, וביצועה חל רק לאחר שנשתלק
והלך מאתנו.

אכן, דרך ארוכה ורבת תפניות.
אך מכולן מוזקרת ועולה דמותו הי
מיוחדת של בוסקוביץ', והיא מאחדת
כלל יצירתי זה למקשה אחת. הלא
היא הדמגוג רבת ההשראה והדמיון
הצלילי, רוויית ההתלהבות והאמונה,
וברכות הכשרון והידע.